Problemler ve Çözümleri

﴿ شكاوى وحلول ﴾

[Türkçe-Turkish-تركي]

Muhammed Salih el-Muneccid

Tetkik eden : Muhammed Şahin

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ شكاوى وحلول ﴾

« باللغة التركية »

محمد صالح المنجد

مراجعة: محمد مسلم شاهين

2009 - 1430

islamhouse.com

MUKADDİME

Hamd, ancak Allaha'dır. O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve kötü amellerden Allah'a sığınırız. Allah kime hidayet etse kimse onu saptıramaz ve kimi saptırsa kimse onu hidayete erdiremez. Şahitlik ederim ki: Allah'tan başka ilah yoktur, O birdir ve ortağı (şeriki) yoktur.Ve şahitlik ederim ki; Muhakkak ki Muhammed (s.a.v.) O'nun kulu ve elçisidir.

"Ey İman edenler! Allah'tan ona yaraşır şekilde korkun ve ancak müslüman olarak can verin." (Ali İmran, 3/102)

"Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve O'ndan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üreten Rabb'inizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir." (Nisa: 4/1)

"Ey İman Edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. Çünkü böyle davranırsanız, Allah işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (Ahzab: 33/70-71)

İmdi:

Bazı ders ve konferanslarda, bir kısım arkadaşlardan bana bazı sorular ulaştı. Yardımlaştıkları meseleleri ve kalbi hastalıklardan, nefsi güçlüklerden ve kaçınılmaz müeyyidelerden dolayı karşılaştıkları problemleri içeriyor.

Sorulan soruların ve gözler önüne serilen problemlerin cevapları şikayetler ve çözümler isimli ders halkalarımızda vardı.

Kitaplaştırmak için bunları hazırladıktan sonra tekrar gözden geçirdim. Bugün Peygamber (s.a.v.)in hadis-i şerifinde kastettiklerinin arasına girmek için takdim ediyorum:

"Kim bir mü'mini dünya üzüntülerinden (meşakkatlerinden) bir meşakketten (zorluktan) rahatlatırsa, Allahû Teâlâ da ahiretin (kıyametin) meşakketlerinden bir meşakkette onu rahatlatır. Allahû Teâlâ kuluna yardımdadır, kul kardeşinin yardımında olduğu müddetçe."[1]

Allah'tan beni ve müslüman kardeşlerimi hayr işlerde başarılı kılmasını, kötülüklerden sakındırmasını, kıyamet gününde kurtuluşa erenlerden kılmasını diliyorum. O, sorumluların en hayırlısı ve herşeye gücü yetendir.

M.Salih El-Müneccid
Medine-tul-Hayr

[1] Sahih-i Müslim, s. 2074.

SABAH NAMAZINA KALKAMAMAK

Soru: Kardeşim şikayet edip diyor ki:
Çoğu günler sabah namazını kaçırıyorum. Ancak nadir olarak bazen vaktinde kılabiliyorum. Çoğunlukla güneş doğduktan sonra uyanıyorum. İyi hallerimde ise cemaati kaçırdıktan sonra uyanıyorum. Uyanmak için çok çalıştım fakat nafile. Bu problemin çözümü nedir?
Cevap: Sonsuz hamdle Allah'a hamd olsun. Şimdi, bu problemin çözümü -diğerleri gibi- iki taraflıdır.İlmi taraf ve ameli (pratik) taraf.
İlmî taraf: O da iki kısımdır.
Birinci kısım: Müslüman, Allah'ın indinde sabah namazının değerinin büyüklüğünü bilmeli. Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:

"Kim sabah namazını cemaatle kılarsa, bütün gece namaz kılmış gibidir."[2]

"Münafıka en ağır gelen namaz; yatsı ve sabah namazlarıdır. Eğer bilseydi o iki namazda ne var? Sürünerek dahi olsa onun ikisine gelirdi."[3]

"Kim sabah namazını kılarsa o, Allah'ın himayesindedir."[4]

"Allah'u Teâlâ himayesinden, sizden birşey talep etmez."[5]

"Sizi gece ve gündüz ardarda daima takip eden melekler vardır. Sabah ve ikindi namazında toplanıyorlar (karşılaşıyorlar). Sizinle geceleyenler gök'e yükseliyorlar. Allahû Teâlâ -onlardan daha iyi bildiği halde- onlara kullarımı ne hal üzerine terkettiniz? diye sorar. Diyorlar ki: Onları biz terkederken namaz kılıyorlardı ve onlara gittiğimizde de namaz kılıyorlardı."[6]

"Allah'ın indinde en faziletli namaz cuma gününün cemaatle kılınan sabah namazıdır."[7]

"Kim iki bürdeyi kılarsa cennete girer." İki bürde: Sabah ve ikindi namazıdır."[8]

İkinci kısım: Müslüman, sabah namazını kaçırmanın tehlikesini bilmesi lazım. Aşağıda gelen hadis bu tehlikeyi beyan ediyor:
"Münafıka en ağır gelen namaz, sabah ve yatsı namazıdır."
İbn-i Ömer (r.a.)'dan rivayet edilen sahih hadiste "Yatsı ve sabah namazında (camide) göremediğimiz adam hakkında iyi düşünmezdik- kötü zanda bulunurduk.[9]
Kötü zanda bulunmak sadece bu iki namaza gelmeyen hakkında idi. Çünkü bu iki namazı muhafaza etmek kişinin imanının ve sıdkının (sadık olmasının) ölçüsüydü. Bu ölçüde onun ihlasını ölçüyordu. Çünkü bu iki namazın dışındakiler (öğle - ikindi - akşam) kişi işi icabı ya da uyanık olduğundan bir problem yoktu. Sabah ve yatsı namazını kimse muhafaza etmeye güç yetirmez ancak kararlı ve sadık olan ki, onun için de hayır umulur.
Yine, sabah namazını kaçırmanın tehlikesine işaret eden hadislerden Peygamber (s.a.v.)'ın şu kelamı:
"Kim sabah namazını eda ederse o, Allah'ın himayesindedir. Allahû Teâlâ zimmetinden dolayı sizden birşey talep etmez. Kim onun himayesinden birşeyle çıkmak isterse, ona yetişir sonra onu yüzüstü cehennem ateşine atar."[10]
Bu iki kısım, müslümanın sabah namazını terk ettiğinde, şevkle kalbini tutuşturmaya kefildir. Birinci kısım, sabah namazındaki sevabı almak için yarışmaya iter onu. İkinci kısım ise: Nasihat etmek ve azarlamak içindir. Nefsin günahta kalıp ona ihanette bulunmasından meneder.
Ameli (pratik) tarafı: Bu problemi tedavi etmede müslüman için birçok adım vardır. Eğer bu adımları takip ederse daha çok itina gösterip düzenli bir şekilde sabah namazını cemaatle sürdürebilir.
İşte adımlar:
1. Erken Uyumak: Sahih olan hadiste Peygamber (s.a.v.) "Yatsıdan önce uyumayı ve yatsıdan sonra konuşmayı hoşgörmüyordu." Müslümana yatsı namazından önce uyumak yakışmaz. Burada müşahede edilen o ki; yatsı namazından önce uyuyanlar genel olarak gecelerinin tümünü bitkinlik ve can sıkıntısıyla (kederle) ve hastalığa benzeyen bir halle geçirirler.

---

[2] Sahih-i Müslim, s. 454, h. No: 656, Tirmizi 221

[3] Müsned İmam Ahmed 52/424; Sahih-ul Cami', 133

[4] *"Allah'ın zimmetindedir"* manası "Allah'ın koruması altındadır."En-Nihaye 21/168

[5] Tabarani (7/267) Sahih-ul Cami' (56/344).

[6] Buhari Feth-ul Bari, 2/33

[7] Ebu Naim El-Hilye 7/207, Es-Silsilet-ü Sahiha (1566)

[8] Buhari Feth-ül Bari (2/52)

[9] Tabarani El-Muam El-Kebir (12/271)

[10] Muslim, s. 454

Yatsı namazından sonra konuşmak da yakışmaz. İlim erbabı bunun sebebini şöyle beyan etmişlerdir; çünkü o, uykusuzluğa sebep oluyor. Böylece uyku onun gece namazına kalkmasına galip gelebilmesinden korkulur. Ya da sabah namazını faziletli, tercih edilen veyahut caiz olan vakitlerde kılmasında mani olabilir.
Yatsı namazından sonra mekruh olan konuşma şarih-ilim ehlilerin dedikleri gibi; Tercih edilen herhangi bir maslahatla ilgili olmayan meselelerle ilgili konuşmak. Ama müslümanlar için maslahat olan ya da hayırlı olan işlerde konuşmak -fikir alışverişinde bulunmak- mekruh değildir. İlmi müzakereler, salihlerin hayatını ve menkıbelerini öğrenme, misafirle konuşma, ailesi ve çocuklarına eşlik etme ve şakalaşma, misafirlerle mallarını ve canlarını korumak için konuşma, bu gibi mübah sebeplerden dolayı yatsıdan sonra konuşmak mekruh değildir.
İnsanların çoğunun, günah ve kötülüklerden dolayı geceyi uykusuz geçirmelerini düşündüğümüz zaman bu durum ne diye! Öyleyse, müslüman sabah namazına canlı ve dinamik bir şekilde uyanmak için erken uyumalı. Geceyi uykusuz geçirmekten sakınmalı. Çünkü o, sabah namazını cemaatle kılmaya, vukutta ağırlığa sebep oluyor.
İnsanlar uyku ihtiyaçlarında ve kendilerine yetecek uyku miktarda farklılaşabilirler bu doğaldır. İnsanların belli bazı saatlerde uyumalarını zorunluk kılmak mümkün değildir. Fakat her kişi kendisine yetecek kadar ve sabah namazına canlı ve dinamik uyanabilecek kadar bir vakit uyumalı.
Eğer tecrübe ve alışkanlığıyla bilse misal olarak saat 11'den sonra uyusa, sabah namazına kalkamayacağını bilse, ona şer'an o saatten sonra uyumak caiz değildir, v.s.
2. Uyumadan önce, abdestli olmaya ve zikirleri okumaya gayret göstermek. Çünkü bunlar sabah namazına kalkmaya yardımcı olurlar.
3. Sabah namazına kalkmakta azimli olmak ve bu niyetinde sadık olarak uyumak. Saat zilinin çalmamasını temenni etmek, kimsenin onu uyandırmamasını ümit ederek uyuyan kişi, bu bozuk -fasid- niyetiyle sabah namazına kalkamaz. Bu bozuk kalp ve gizli niyetinde olduğu müddetçe sabah namazına kalkmayı başaramayacaktır.
4. Uyanır uyanmaz Allahû Teâlâ'yı zikretmek. Bazı insanlar uyanıyorlar sonra bir daha uyuyorlar. Ama Allahû Teâlâ'yı ilk uyandığında zikir etmeye davranırsa, şeytanın düğümlerinden birini çözmüş olur. Bu onu kalkmaya iter. Abdestini aldığında azmini tamamlamış olup, şeytandan uzaklaşmış olur. Namaz kıldığında ise şeytanı utandırmış terazisi ağır basmış olur. Böylece kendisini iyi hissdip canlı ve dinamik olur.
5. Namaza kalkmak için başkalarından yardım istenmelidir. Bu hususlarda birbirine tavsiyede bulunmalı, aile fertlerinden ve salih kimselerden yardım istenmelidir. Şüphesiz ki, bu durum Allahû Teâlâ'nın şu sözünün kapsamına dahil olmaktır:
"İyilik ve takvada karşılıklı yardımlaşın." (Maide: 5/2)
"Asr'a yemin olsun ki, insanlar husrandadır, ancak iman edip, salih amel işleyen, birbirine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesna." (Asr: 103/1, 2, 3)
Misal olarak: Müslüman, kendisini sabah namazına uyandırması için hanımına tavsiyede bulunabilir. Bu hususta; ne kadar yorgun ve bitkin olursa olsun, hanımı zor kullanabilmelidir.
Çocuklar da babalarından yardım almalıdırlar. Onları namazın vaktinde uykularından uyandırmalıdır. Baba çocukların imtihanı var, onlar yorgundurlar, uykularında bırakalım onlar zavallıdır demesin. Bunu demesi doğru birşey değildir. Bu babanın rahmet ve şefkatinden sayılmaz. Çünkü Onları rahmet ve sevgi ile yaklaşma onları uyandırmaktır, Allah'a itaat etmek için.
"Aileni namazla emret ve onda sebat kıl." (Tâhâ: 20/132)
Sabah namazı için aile içinde yardımlaşma ve tavsiyede bulunma nasıl oluyorsa, aynı şekilde arkadaşlar arasında da olması gerekir. Bir kısmı bir kısmına yardım eder. Misal: Okul yurtlarında yaşayan öğrenciler ve mahalledeki komşular gibi. Komşu komşusunun kapısını çalar onu namaza uyandırmak için. Allahû Teâlâ'ya kulluğunda (itaatte) komşusuna yardım eder.
6. Kul, sabah namazını cemaatle eda etmek için Allah'ın onu muvaffak kılması için dua etmeli. Çünkü dua, herşeyde muvaffak (başarılı olmak için) en yüce ve en büyük sebeptir.
7. Uyarı ve ikaz aletlerini kullanmak: Çalar saat, onu münasip bir yere koymak. Bazı insanlar onu başucuna koyar çaldığında onu hemen kapatır ve uykuya devam eder. Böyle yapan saati biraz uzak biryere koysun tâki hissedip uyansın. Uyarıcı aletlerden telefon olabilir. Bu hizmetten dolayı telefonu ödeyeceği para miktarını çok görmemeli. Çünkü bu Allah yolunda infak edilen bir maldır. Allah'ın emrine icabet etmek için uyanmaya dünya malının tümü de denk olamaz.
8. Uyuyanın yüzüne su serpmek:
Gece namazına (teheccüde) kalkmak isteyen adamı öven hadisi şerifte olduğu gibi. Zevcesini (eşini) uyandırır eğer reddederse yüzüne su serper, gece kalkan kadının övgüsünde ise; kocasını uyandırır,

reddederse kocasının yüzüne su serper.[11] Yüze su serperek uyandırma şer'î bir vesiledir. O gerçekten çok canlılık ve de çok ikaz edicidir.
Bazı insanlar bu şekilde uyandırıldıklarında kızıp isyan edebilirler. Küfredebilir, tehdid edebilir vs. Bundan dolayı uyandıran kişi hikmet ve sabırla işi sona erdirmelidir. Bilmelidir ki, uyuyanın mesuliyeti yoktur. Onun kötü davranışına tahammül etmeli. Bu onu, uyuyanları, namaza uyandırmaktan ayıran bir sebep olmamalıdır.
9. Tek başına yatmamalıdır. Peygamber (s.a.v.) kişinin tek başına yalnız gecelemesini (uyumasını) nehyetmiştir.[12] Bu hadisten anlaşılan bir hikmette herhalde, uyku kişiye galip gelir ve onu namaza uyandıran kimse yanında olmamasıdır.
10. Uzak yerlerde Uyumamak:
İnsanların, filan orada uyuyor diye aklından geçirmeyecekleri uzak yerlerde uyumamak. Ailesine haber vermeden evin damında uyuyan kimse, evde uzak (ya da kullanılmayan) odada ya da yurtlarda aynı şekilde uyuyan kimse gibi. Çünkü kimse bilmiyor ki, onun orada uyuduğunu tâki onu namaza uyandırsın. Belki de ailesi ve arkadaşları onu mescitte sanıyorlar. Ama gerçek o ki; o, uykuya dalmıştır.
Uzak bir yerde uyuması gereken kişi, etrafındakilere haber eder ki onu namaza uyandırsınlar.
11. Uyanma anında kararlılık:
Bir defada kalkmak. Merhaleler halinde değil, bazılarının yaptığı gibi. Uyandıran kişi, uyandırılanlara defalarca uyandırmak için dönebilir. Uyuyan her seferinde kalkıyor fakat arkadaşı gidince o yine yatağa dönüyor. Merhaleler halinde uyanma çoğunlukla başarısızdır. Uykuya dönmekten muhafaza eden sıçrama olmadan, uykudan kurtuluş yoktur.
12. Namaz vaktinin girişinden çok sonraya uyarıcı aleti kurmamalı. Kişi kendini bilir, eğer bu vakitte kalktığında, kendi kendine daha uzun bir vakit var, az daha uyuyayım herkes nefsinin siyasetini biliyor, ona göre hareket etmeli.
13. Uyanırken lambayı yakmak:
Yaşadığımız bu asırda, elektrik lambaların aydınlığı uyumayı, def eden büyük bir etkiye sahiptir.
14. Gece uyumamayı uzatmamak. Gece namazında dahi uyumamayı uzatmamak. Bazı insanlar gece namazını uzatıp sabah namazına az bir zaman kala uyuyorlar, böylece sabah namazına uyanmaları zorlaşıyor. Bu durum genellikle Ramazan ayında oluyor. Sahur yapıp sabah namazından hemen önce uyuyorlar, böylece sabah namazını kaçırıyorlar, şüphe yok ki, bu büyük bir hatadır. Çünkü farz namaz nafile namazdan önce gelir, geceyi teheccütsüz bir şekilde uyumayarak günah ve isyanda hatta en iyi halde mübahlarla geçireni bir tarafa bırak. Gece uyumamayı şeytan bazı davetçiler süsleyip bulundukları durumu tartışmalarla geçirip, sonra sabah namazından önce uyuyorlar. Bunu yapmakla kaçırdıkları sevap çok çok fazladır, kazandıkları yanında.
15. Uykudan önce çok yememeli. Çok yemek ağır uykunun sebeplerinden bir sebeptir. Çok yiyen çok yorulur, çok yorulan çok uyur böylece çok zarar etmiş olur. İnsan akşam yemeğinde hafif bir şeyler yemeye özen göstermeli.
16. Sabah namazı sünnetinden sonra "uyuma sünnetinin" tatbikinde hatadan sakınmak.
Muhtemelen bazı insanlar Peygamber (s.a.v.) şu sözünü işittiler.
"Biriniz namaz kıldıktan sonra sağ tarafına uyusun."[13]
Peygamber (s.a.v.) den varid olan "Sabah sünnetini kıldıktan sonra biraz uyuyordu. Sonra Bilal (r.a.) Peygamber (s.a.v.)'i namaza çağırıyordu. Böylece namaza kalkıyordu." Muhtemelen bu hadisleri duyuyorlar ve bu sabit sünneti belki tatbik etmeye niyet ediyorlar. Yalnız güzel bir şekilde tatbik edemiyorlar. Öyle ki, birisi sabah namazının sünnetini kılıyor sonra sağ tarafına uyuyor, derin bir uykuya dalıyor tâki güneş doğana kadar. Bu, bu mevzudaki nasların kıt anlaşılmasındandır. Bu yatma -uzanma- uyku için değildir. Peygamber (s.a.v.) yatmış -uzanmış- halde iken Bilal (r.a.) onu gelip namaza çağırıyordu ve yine İmam Ahmed ve İbn-i Hibban'ın rivayet ettiği hadiste "sabah namazından önce hafif bir uyku uyumak istediğinde başını sağ avucuna koyar, kalkmasına yardımcı olur.[14] Çünkü kolun elden dirseğe kadar olan kısmını kalkıktır. Bu şekilde uyumak derin uykuya manidir. Çünkü uyuyanın başı avucunun ve kolun elden dirseğe kadar olan kısmın üzerindedir, daldığı vakit başı düşer böylece uyanır. Aynı zamanda Bilal (r.a.) Peygamberi (s.a.v.) sabah namazına uyandırmakla görevliydi.
17. Gece namazını (teheccütü) sabah namazından hemen önceye koymak.

---

[11] Müsned-İmam Ahmed (2/250) Sahih-ül Cami' (3494)

[12] Müsned-İmam Ahmed (2/91) Es-Silsilet-üs-Sahihe (No: 60)

[13] Tirmizi (420) Sahih-ül Cami (642)

[14] Müsned İmam Ahmed (5/298) Sahih-ül Cami (4752)

Öyle ki vitir namazını bitirince sabah ezanı okunsun. İbadetler ardarda gelmiş olur. Böylece teheccüd namazı gecenin üçte birinin son kısmına denk gelmiş olur. Bu da efdal (faziletli) olan vakittir. Böylece sabah namazına canlı ve erken girmiş olur.

18. Uyurken Peygamber (s.a.v.) in uyuduğu şekilde uyumak. Öyle ki sağ tarafına, sağ yanağını, sağ elinin içine koyar bu şekil uyuma, uyanmayı kolaylaştırıyor. En hayırlı hal Peygamber (s.a.v.) halidir, diğer uyku şekillerinin tersine. Çünkü diğer şekillerde uyumak, uyanmayı zorlaştırıyor.

19. Kaylule[15] uykusundan destek almak. Kaylule ona yardımcı olur. Bu şekilde gece uykusunu mutedil ve muvazeneli kılmış olur.

20. İkindiden sonra uyumamalı. İkindi ve akşamdan sonra uyumamalı. Çünkü bu iki vakitte uyumak, gece uyumaya engel olan sebeplerdendir. Kim de uykusunu bu şekilde geciktirirse, uyanması zor olur.

21. Son olarak: Allah için ihlaslı olmak. Allah için ihlaslı olmak en hayırlı sebeptir, insanın namaza uyanabilmesi için. Bu bütün sebep ve vesilelerin en başında gelir. Eğer vicdanı uyandıran kalbi tutuşturan ihlas varsa bu inşallah onun cemaatle sabah namazına uyanması için kefildir. Sabah namazından dakikalar önce uyumuş olsa bile.

Muhakkak ki, ihlas ve sıdk çok istekli bazı kişileri acaip vesilelere itmiştir. Bu da onların çabasına, isteğine ve fedakarlığına işaret eder. Bir de yanına birden fazla çalar saat koyanlar var. Aralarına bir kaç dakika fark koyarak onları kuruyor. Biri çaldığında kapatsa bile az sonra diğeri çalar vs. Ya da bazıları koluna bir ip bağlıyor o ipi pencereden sarkıtıyor, arkadaşlarından biri camiye giderken o ipi çekiyor böylece onu sabah namazına uyandırıyor, vb.

İşte bak -Allah seni korusun- ihlas ve samimiyet neler yaptırıyor insana. Fakat hakikat acıdır; O da iman zayıflığı ve ihlas azlığı. Bugün bütün insanlarda apaçık yaygınlaşmış. Bunun işareti de, namaz kılanların azlığı, sabah namazında safların azlığı ki caminin etrafında oturanların çokluğuna rağmen bu oluyor.

Bazı kişilerin uykularının ağırlığı kendilerince memnun olunan bir durum olmadığını inkar etmiyoruz. Onlar maruz görülebilirler. Çünkü bu irade dışı bir durumdur. Böyle kişilerin yalvararak Allah'a sığınmaları gerekir, mümkün olan vesilelerden istifade etmeli, doktora başvurmalı, bir çözüm bulunması için çabalamalıdır.

Son olarak: Bu bir uyarıdır. Bazı insanlar arasında yayılmış meşhur olmuş bir durumdan dolayı ikazdır. İddiaları şudur ki: Bir hadis var; faydası da şudur; kim sabah namazına kalkmak istiyorsa uyumadan önce Kehf sûresinin sonunu okusun, kalbiyle belli bir saatte uyanmak için niyet etsin, uyanır inşallah ve bu tecrübe edilmiştir, diyorlar.

Biz onlara diyoruz ki; bu hususta herhangi bir hadis sabit olmamıştır. Buna itibar yoktur. En hayırlı tutulacak olan yol Peygamber (s.a.v.) sünnetidir.

ÇOK GÜLMEK

Soru: Bu şikayet, insanlar arasında çoğalan gülme olgusuyla alakalıdır. Özellikle gençler arasında:
Arkadaşlarla oturduğumuz meclislerde gülme çok oluyor hatta ifrat derecesine varırcasına. Bu olgu yayılıp çoğalıyor bunun ilacı nedir?

Cevab: Bu şikayetin cevabı iki taraflıdır. İlim ve amel olmak üzere.

İlmi taraf: O da iki kısımdır.

Birinci kısım: Peygamberimizin (s.a.v.) gülme hakkında hal ve durumu nasıldı, bunu bilmeliyiz. O bu meselede ve her konuda örnek alınacak en hayırlı olandır.

Sahih hadiste varid olduğu gibi: "Peygamber (s.a.v.) gülmezdi ancak tebessüm ederdi."[16] Diğer bir hadiste (s.a.v.)'i "uzun sukutlu ve az gülerdi."[17]

Hz. Aişe (r.a.) buyurdular ki: Peygamber (s.a.v.)'i kahkaha ile güldüğünü hiç görmedim taki küçük dilini göreyim bilakis o sadece tebessüm ederdi."[18]

Sahih hadiste Peygamber (s.a.v.) buyurdular ki: *"Gülmeyi çoğaltmayınız. Çünkü gülmenin çokluğu kalbi öldürür."[19]* diğer bir rivayette *"Çok gülmek, kalbin fesadıdır."* Geminin batacağını bilerek gemiye binip mahvolmak ifrattır.

Kısa olarak ilmî taraf böyle.

---

[15] Kaylule: Bu uyku sünnettir.Duha vaktinden, öğleden biraz sonraya kadardır. Bu uyku gece kıyamına sebebiyet verdiği için sünnettir. Bu uyku, hem ömrü, hem rızkı ziyadeleştirir. Çünkü yarım saat kaylule gece uykusunun iki saatine denktir. Demek ki kişi bunu yapmakla her gün bir buçuk saat ömrüne ilave etmiş olur denilmiştir. (T)

[16] Müsned İmam Ahmed (5/97) Sahih-ül Cami (4861)

[17] Müsned İmam Ahmed (5/86) Sahih-ül Cami (4822)

[18] Ebu Davud, No: 5098

[19] İbn-i Mace No: 4193; Es-Silsilet-üs Sahihe No: 506

Amelî kısmı tarafa girmeden önce bilmeliyiz ki gülmek haram olan bir durum değildir. Müslüman, asık suratlı, kaba, sert, hüzünlü olamaz. Gülmek fıtrî bir haldır. İnsanın tabiatında var.
"Doğrusu güldüren de O'dur ağlatan da." (Necm, 53/43)
Fakat bizim şu anda ilacıyla meşgul olduğumuz neticelerinden sakındırdığımız problem şu ki:
– Kahkahalarla uyumlu ahenkli meclisler (oturumlar)
– Mü'min kalbinin iyi ve sağlam olması yerine, ağzını açıp çok gülmeyle kalbini bozması (fesada uğratması)
– Davetçinin, insanların çok gülmesini, insanları kazanmaya bir vesile kılması -iddiası- Onları faydalı olmak ve etkilemek için olsa bile, bilmiyor ki insanlar onun etrafında sadece gülmek için toplanıyorlar. Onların ondan faydalanması ne azdır!
Problem şu ki: Bazı insanları çok gülmeyi sıkıntı ve üzüntülerinden bir çıkış olarak görmektedirler. Bu kötüyü iyiyle değiştirmektir. Hatırlıyorum bir genç, derste başarısız olması kaygısıyla meşgul olup bu mevzuyu düşünürken ve ailesiyle olan problemlerini vs. aklına takmışken, evinden çıkıyor, onu yolda bir kardeşi tesadüf ediyor. Soruyor. Nereye gidiyorsun? Kederli ve üzüntülüyüm, filanla falana gideceğim, beni güldürmeleri ve üzüntülerimi bana unutturmaları için diye cevap veriyor. Hissedemiyor bu kişinin onu güldürmesi, onu uyuşturması gibidir. Bu uyuşturmanın etkisi geçtikten sonra tekrar eski halini alacağını bilmiyor.
Üzüntü, tasa, keder ile ilgili Nebevi ilaçtan gafil olmaması beklenirken, Peygamber (s.a.v.) başına bir şey geldiğinde namaz kılardı. Eğer bu iş onu üzseydi derdi ki *"Ey hayy ve kayyum olan Rabbim rahmetine yardım diliyorum."*[20] Sahih olan diğer bir hadiste, Peygamber(s.a.v.)'e bir üzüntü ve keder geldiğinde: Diyordu ki (s.a.v.): *"Ya hayyu ya kayyum senin rahmetinle yardım diliyorum. Allah Rabbimdir, O'na hiçbir şeyi ortak koşmuyoum."*[21]
Üzüntü ve kaygı için meşhur duasında: *"Allah'ım ben senin kulunum, senin kulunun oğluyum... kölenin oğluyum..."*
Bu zor bir noktadır işaret edilmelidir buna, ameli tarafa girmeden bunun iyi bilinmesi gerekir.
Ameli (pratik) taraf:
Gülme olgusunda aşırı bir şekilde devamı tedavi etme ancak şu vesilelerin gerçekleşmesiyle olur.
1. Ölüm, kabir, ahiret günü, onda olacak hesabı, sırat, ateş ve diğer korkunç manzaraları hatırlamak. Bu hatırlamayı, bu manzaraları tasvir eden naslarla yetiştirmek, terbiye etmek. Geniş olarak şerhlerinden okumak. Yumuşak kalpli ve zahid insanlarla oturmak.
2. Günümüzde müslümanların yaşadıklarını düşünmek. Dinden uzaklaşmayı, gözden geçirmek ve müslümanların yaşadığı gerçekleri düşünmek. Her yönden gerilemeleri, karşılaştıkları eziyet ve zorlukları, kötü yok oluşları, dünyada aleyhlerine alınan gizli karar ve tertipleri. İşte Müslüman bunları sadık ve derin bir düşünceyle düşündüğü zaman bu onun gülme ve ağlamasında bir etkisi olmalıdır.
3. İslam ümmetine karşı, boynundaki emanetin ağırlığını hissetmeli. Onun ümmeti, ondan büyük bir çalışma istiyor, kötüleşen kementlerden ve yıkılışından uyanmak için. Eğer o bu durumu endişe ediyor ise kendine; gücü yettiğince, toplumunu, sevdiklerini, arkadaşlarını ve ailesini düzeltmek için, olan meşguliyet ile zamanını geçirecektir. Onu heyecanlandıran ve doyuran şeylere, fazla gülmeye ve ehemmiyetsiz meselelere vakit bulamayacaktır o zaman.
4. Çok gülen insanlardan uzak durmak. Çok güldüren ve komiklik yapan olarak bilinen şakacı şahsiyetlerin içlerine girmekten sakınmak. O meclislerden uzaklaşmakla beraber onlara ve onlarla oturanlara nasihatlerde bulunmak.
Az önce geçmişti bazı davetçiler gülmeyi insanları kazanmak için vesile sayanlara işaret etmiştik. Öyleki bazıları güldüren şeyh nerede? Güldüren davetçiyi istiyoruz. Bu en alçak seviyedir. Dileriz bunlar ümmet arasından çıkar. Çünkü Allahû Teâlâ'nın dini büyük ve metindir.
"Kur'an hak ile batılı ayıran bir sözdür. O, asla bir oyun değildir." (Tarık, 86/13, 14)
"Size verdiğimizi kuvvetle tutun." (Bakara, 2/63)
Hadis-i şerifte ise *"Bildiğimi eğer bilseydiniz? Az güler, çok ağlardınız ve yükseklere çıkar Allah'a yalvarırdınız."*Eğer gerçekten hakiki manasıyla biz bizden ne istenildiğini bilseydik ve bizi ne bekliyor hoş uykular bir damla dahi olsa gözümüze girmezdi.
5. Elinden geldikçe gülmeye karşı gelmek. Olabilirki bir topluluk onları bir araya getirir ve çoğu vakitlerini gülme ve kahkaha ile geçirirler. Yapması gereken ilk şey, esnemeye mani olduğu gibi gülmesine de hakim olmalı. İkinci olarak, gelenlere nasihat etmeli ve onlara yardım etmeli. Bu da, becerikli, hünerli, kararlı ve ciddi bir adama muhtaçtır. İnsanlarda -Allah'a hamd olsun- büyük bir hayır var. Kıymet takdir eden ve islah eden -düzelten- davetçilere uymaya hazırdırlar. Bu nasihat ona çeşitli yollar verebilir. Onlara gülme ve güldürmenin kötü yönlerini -dezeavantajlarını- zikredebilir. Onu yalan ve uydurmaya yönlendirebilir. Güldüren kişi, anlatacak

[20] Sahih-ül Cami (4777)
[21] Sahih-ül Cami (4791)

bir hikaye veya gerçek bir olay bulamazsa, bu defa hayalinden uydurmaya başlar tâki onları güldürecek bir konu bulsun. Böyle kişiyi, Allah Resûlü (s.a.v.) korkutmuştur: *"Konuşup insanları güldürmek için yalan söyleyene yazıklar olsun!.. Yazıklar olsun!.. Yazıklar olsun!.."*[22]
Gülmenin kötülüklerinden biri de insanın şahsiyetini sarsar ve gözden düşürür. Güldüren kişi her ne kadar görünüşte toplumda bir yeri olduğu zannedilse bile gerçekte o onların yanında çok değersizdir.Ona ne değer verirler ne de hürmet gösterirler.Bunun benzerini gülmeye iyice dalan içinde söyleyebiliriz.
6. Gülmeye yönlendiren mevzuyu faydalı başka mevzuya çevirmek. Baktın ki hazır bulunanlar gülmede normal durumu aştılar ve kendilerini onun sebeplerine teslim ettiler, münasip bir uslupla yavaş yavaş kalplerine girer, onları ciddiyet alemine ve vakitlerinden istifade etmeye çevir. Bu da, ya faydalı bir kitaptan okuyacak ya da önemli bir mevzuyu tartışmak ve görüşlerini ortaya çıkarmak için teklif et ya da hayırlı ve ıslah edici bir amel için onları ittifaka davet etmek vs. Bu Allahû Teâlâ'nın sevdiği ve razı olduğu işlerdendir.
7. Haddi aşmak, sınırı geçmek. İş haddini aştı; yani oturanlar karşı çıktılar ve gülmeye daldılar ve gaflet yoluna girdiler. Son çare dağılmaktır. Kendini ve kalbini fesadtan korumak için meclisten kalk ve onları terk et. Çünkü sen üzerine düşen nasihat ve yönlendirmeleri yaptın. *"Hiçbir suçlu başkasının yükünü yüklenemez."*(Enam, 6/164)

ŞEYTANIN VESVESELERİ

Soru: Bu soru soran diyor ki:
Ben Allahû Teâlâ'nın zatı ile ilgili vesveselerden şikayet ediyorum. Hayalimde öyle şeyler dolaşıyor ki, onları söylemeye güç yetiremiyorum; çünkü bunlar yüce Allah'ın şanına yakışmaz -onu tenzih ederiz-. Bu namaz içinde ve namaz dışından zihnimi çok meşgul ediyor. Öyleki, imanımdan bile şüphe ediyor oldum. Ben müslüman mıyım değil miyim demeye başladım. Bu musibetin ilacı nedir? Bu problemin çözümü nedir?
Cevab: Hamd ancak Allah'adır. Şimdi:
Peygamber (s.a.v.)den bir grup hadis varid olmuştur ki, bu problemin çözümü onlardadır. Bu şikayetin ilacı -tedavisi- da onlardadır. -Allah'a hamd olsun.-
Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:
"Şeytan birinize gelir ve dese ki, seni kim yarattı? O da "Allah" dese. Sonra şeytan der ki "Peki Allah'ı -haşa- kim yarattı? Biriniz bununla karşılaştığında, desin ki: Allah'a ve Resûlüne iman ettim.O durum ondan gider."[23]
"Şeytan birinize gelir ve der ki: "Gök'ü kim yarattı? O da "Allah" der. Sonra şeytan tekrar der ki: "Yeri kim yarattı? O da "Allah" der. Bu defa şeytan der ki, peki Allah'ı -haşa- kim yarattı? Biriniz bununla karşılaşırsa desin ki: Allah ve Resûlüne iman ettim."[24]
"Kim böyle vesveselerle karşılaşırsa üç defa Allah'a ve Resûlüne iman ettik, O durum ondan gider."[25]
"Şeytan herhangi birinize gelir ve der ki: Kim şunu yarattı? Peki şunu kim yarattı? Tâki "Rabbini kim yarattı?" diyene kadar Ona bu ulaşınca Allah'a sığınsın ve onunla ilişkisini kssin."[26]
"Az kaldı insanlar birbirlerine soracaklar, taki onlardan biri: "Bu Allah mahlukatı yarattı, peki Allah'ı kim yarattı?" diyene kadar. Bunu dedikleri zaman deyiniz ki: Allah birdir. Allah samettir. O doğurmamış ve doğrulmamıştır. Hiçbir şey O'na eş ya da denk değildir. Sonra üç defa sol tarafına tükürsün ve şeytandan Allah'a sığınırım. desin."[27]
"Allah'a şükrü ve hamdı düşünün. Allah'ın -zatını- düşünmeyin"[28]
"Allah'ın mahlukatını düşünün. Allahû Teâlâ'yı -zatını- düşünmeyin."[29]
Bu zikrettiğimiz naslardan altı nokta çıkarabiliriz. Bu vesvese ve saçma fikirlere galip gelmek için:
1. Bu gibi düşünceler onun zihnini kuşattığı zaman: Ben Allah'a ve Resûlüne iman ettim demek.

---

[22] Sahih-ül cami (7/36)

[23] Sahih El-Cami (1657)

[24] Sahih El Cami (1656)

[25] Sahih el-Cami (6587)

[26] Sahih el-Cami (7993)

[27] Sahih el-Cami (8182)

[28] Sahih el-Cami (2975)

[29] Sahih el-Cami (2976)

2. Taşlanmış şeytandan Allah'a sığınmak. Allah'a taşlanmış şeytanın şerrinden, kibrinden, kendini beğenmişliğinden, dürtülerinden sığınmak.
3. Üç defa soluna tükürmek.
4. İçinde bulunduğu duruma son vermek.
Peygamber (s.a.v.)'in buyurduğu gibi: *"Bitirsin, sonlandırsın."* Bu çok önemli bir meseledir. Şeytanla konuşmayı devam ettirmek bu vesveselerde ateşi daha da alevlendirir ve tutuşturur. Gücü yettiğince bu düşüncelerden kesilmeli ve zihnini faydalı şeylerle meşgul etmelidir.
5. İhlâs sûresini okumalı *"De ki O, Allah birdir."* (İhlas, 112/1) Çünkü O'nda Rahman olan Allah'ın sıfatları var. Bundan dolayı Kur'an'ın üçte birine denk sayıldı. Bu şanı büyük sûreyi okumak ve O'nda tefekkür etmek, bu tür vesveselerin bitmesinde kafidir -yeterlidir- inşallah.
6. İnsan, Allah'ın mahlukatını, nimetlerini tefekkür etmeli. Allah'ın zatını değil. Çünkü o sınırlı olan aklıyla Allahû Teâlâ'yı kavrayamayacaktır. Yüce Allah buyuruyor ki
"Onların ilmi ise, bunu kapsayamaz." (Tâhâ, 20/110)

SEHER - GECE UYUYAMAMA

Bu şikayet, bu problem gece uyumama ile alakalı. Bir çok soru bu problemin çözümüne davet ediyor. İnsanların çoğu uzun zamanlarını gece uyumamakla kaybediyorlar.
Gece uyumamak -seher- tek bir çeşit değildir. Bilakis üç çeşittir.
Birincisi: Allahû Teâlâ'ya itaatle geceyi uykusuz geçirmek. Bu övülmüş bir seherdir. Müslümanların toplumsal menfaatlerinde geceyi uykusuz geçirmek.Cihad ve sınırlarda nöbet tutmak, geceyi Kur'an okumak ve teheccüdle ihya etmek.
"Geceleri pek az uyurlardı. (Kalan saatlerinde de namaz kılar ve ibadet ederlerdi) Seher vakitlerinde de istiğfar ederlerdi." (Zariyat, 51/17-18)
Bu makamda müslümanlar için gece nöbet tutan yüce sahabenin hikayesini unutmayalım. Nöbet vaktini namazla geçiriyor. Müşriklerin attığı bir ok ona isabet ediyor. Kan akıyor fakat o hâla namazına devam ediyor ve Rabbine yalvarmanın lezzetini tadıyor.
Bazı ilim ehli, ilmi meseleleri müzakere ederken sabahladıkları varit olmuştur.
Geceyi, İslam ümmet için, gayretlilerin uykusunu kaçıran meseleleri münakaşa ederek uykusuz geçiren muhlis davetçiler vardı ve hâlâ vardırlar. Arkadaşlarla vakitlerini geçiriyorlar bu meseleler onların uykularını kaçırıyor. İşte bu davetçilerden Şeyh Abdulhalim ve Beşir el-İbrahim'i arasında geçenler. Cezayir müslüman alimler cemiyetinin müessislerindendirler. Medine-i Münevvere'de kaldıkları dönemde geceleri sabaha kadar uykusuz geçiriyorlardı. İslâm ümmetinin durumunu, ondaki bozulma ve yozlaşmayı, bidatler ve geri kalmanın sebeplerini ve Cezayir toplumunun yok olmaktan kurtulmak için planlar yapıyorlardı.
Bu çeşit seherin hepsi övülmüştür. Eğer daha önemli bir şer'i maslahata engel olmuyorsa. Kendisinden daha üstün ya da vacip veyahut daha tercih edilen şer'î bir maslahatın kaybına sebebiyet vermiyorsa. Bazıları şer'i meselelerde sabahlıyorlar fakat sabah namazını kaçırıyorlar bu büyük bir hata ve eksiktir.
İkincisi: Mübah olan seher.
Mübah bir iş yaparken, tabi ki bir vacibi kaybetmeye sebep olmamak şartıyla. Örneğin: Misafirle konuşmak, seferde yolun zorluğunu kolaylaştırıp basitleştirmek için Peygamber (s.a.v.) bazı hanımlarına yolculukta eşlik eder ve onlarla konuşurdu. Misafire hoş vakit geçirten sohbet ve ona konuşmada eşlik etmek.
Gece çalışanların çoğu bu kısma girerler. Günümüzün maddi şartlarının oluşturduğu bir gereklilik. Şüphesiz ki müslümanların bazı maslahatları için bazılarının gece çalışması gerekir. Güvenlik, hastane, havaalanı, elektrik, vs. gibi yerlerde olduğu gibi.
Üçüncüsü: Yüce Allah'a isyan edilerek yapılan seher.
Kötü filimler seyretmek, haram oyunlar oynamak -kâğıt gibi vs.- ya da insanların etini gıybetle yemek, küfretme, iftira ve buna benzer durumdaki günahlar.
Bu çeşit seher haramdır. Sahibini günahkar eder. Böylece Allah'ın azabına mustahak olur. Bu zamanda daha da çoğaldı. Bazı sebeplerde şiirde zikr edildiği gibi...
"Gençlik ve boş vakit ve modernlik
Kişi için fesattır hem de ne fasat."
İşte bunlar seherin üç çeşididir.
Biz bunların arasını, farkını ayırabilmeliyiz.
Günümüzdeki bazı sebeplerden seher (gece uyumama) yaygınlaştı.
1. Dünya işleri için seher
Bazı tüccarların ticari işlerini koşuşturmak, bazı talebelerin müzakereleri gibi. Bunlar ve benzerleri, vakitlerini iyi bir şekilde basiretli bir düzenlemeyle tertip etmeleri yaraşır kendilerini fesada götürerek seherden korumak için.

2. İçinde bulunduğumuz asrın tabiatı.
Toplumsal şartları değiştiren asrın tabiatı, eskiler karanlık çağdan bu yana sessizlik ve uykuda geçiriyorlardı vakitlerini. Elektriğin icadı ile insanlar karanlıkta yapamadıklarını böylece gecede devam ettirmeye başladılar. İlişki, çalışma ve aktivitelerin çoğu gece devam ediyor. Hatta bazı insanların gecesi gündüze dönüştü.
3. Çeşitli yayın organlarında yayınlanan program ve çalışmalara çoğu insanların yönelmesi. Radyo, televizyon, video diye isimlendirilen ve diğerleri.
4. İnsanların çoğu aile ilişki ve ziyaretlerini, program ve aile dışı ilişkilerini gece yapmaları tabi ki bu da çalışma ve eğitimin tabiatı gereği oluyor. Öyleki artık gündüz ziyarete gelen bulmak çok az. Ancak hafta sonu tatillerinde mümkün. Hatta ilmi derslerin çoğu bile artık yatsı namazından sonra oluyor.
5. Bazı insanların birbirini çağrıştıran uzun konuşma ve gevezeliğe kendilerini kaptırmaları. Belki de bu gevezelik ve gülmeyle başkalarını rahatsız ediyorlar. Öğrenciler arasındaki bu olgu apaçık yaygın bir şekilde ortadadır. Bazı ağır misafirlerin gelmesiyle geceyi faydasız konuşmalarla geçiriyorlar. Kendilerine ve başkalarına da zarar veriyorlar, sonra çoğu farzları kaybediyorlar.
6. Uyuyamama.
Uykusuzluk çoğu zaman kişiyi günah işlemeye ve Allahû Teâlâ'dan uzaklaştırmaya sebebiyet veriyor. Rabbinden uzaklaşmak itminan ve unsiyeti ona tattırmaz. O daima bir tedirginlik, vahşet ve düzensizlik -huzursuzluk- içindedir.
Nasıl ki kişinin yanında ailevi, maddi, eğitim ile ilgili, ameli ve diğer problemlerin tedirginlik ve uykusuzluk meydana getirmede, ortaya çıkıncaya kadar apaçık bir etkisi olduğu gibi.
Uykusuzluğu, güzel uykudan, esir olan ümmetinin islahı için aşırı olan isteği ve Allah korkusundan dolayı haram kılanlar var. Biz bunu inkar etmiyoruz.
Seherin çeşit ve en belirgin sebeplerini ortaya serdikten sonra belki bazı sebeplerden bu şikayetin tedavisi ortaya çıkıyor. Bu şikayet ki artık bu toplumda yaygın olmuş.
İlmi ve fikri taraftan tedavi edilmesi. Seherin üzerine bina edilen zararın büyüklüğünü ve kaçırılan büyük amelleri düşünmelidir.
1- Şer'î vaciplerin ihmali:
Sabah namazını kılamama -daha önce geçtiği gibi- ya da cemaatle hiç bir hassasiyet ve huşu olmadan ve namazından bir şey anlamıyor, uykuyla onu güreştiren şiddetli bitkinlikten dolayı imamın ne okuduğunu, hangi rekâtte olduğunu bilmiyor, kunutta, rukuda ve secdede ne dediğini bilmiyor. Bundan dolayı Peygamber (s.a.v.) yatsı namazından sonra konuşmayı nehyetmiştir.
2- Bedenî zararlar.
Bu da geceyi hareket ve aktivitelerle gündüzü de dinlenme için kullanmasından dolayı. Bu durum Allahû Teâlâ'nın yeryüzünde ve nefiste yarattığı tabiatla ters düşüyor.
"Geceyi bir örtü eyledik, gündüzü de (yaşamanız için) kazanma zamanı yaptık." (Nebe, 78/11-12)
"(Ey Rasûlüm) De ki: Düşündünüz mü hiç: Eğer Allah üzerinizde geceyi ta kıyamet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka size bir ışık getirecek ilah kimdir." (Kasas, 28/71)
"De ki: Söyleyin bakalım, eğer Allah üzerinizde gündüzü ta kıyamet gününe kadar aralıksız devam ettirse, Allah'tan başka istirahat edeceğiniz geceyi size getirerek ilâh kimdir. Hâlâ görmeyecek misiniz." (Kasas, 28/72)
Bundan dolayı yoldan sapan toplulukları ve fıtrata muhalefet edenleri görüyoruz. Sıkıntılı bir hayat kötü sağlık şartlarındandırlar. Tecrübe edildiği ve gözlemlendiği gibi gecenin bir saatlik uykusu diğer vakitlerdeki uykuların iki katına denktir.
3- Çoğu memurların görevlerindeki ihmalleri
Çoğu memurların görevlerindeki ihmalleri misal çalışmasına bitkin ve geç geliyor böylece görevini zayıf bir şekilde yerine getiriyor, gelenlere kötü muamele ediyor. Belki maaşının bir kısmı şüpheli oluyor. Bu da amelinde olan ihmalden dolayı.
Bunun benzerini gece uyumayan öğrenciler hakkında ise şöyle. Bundan sonra okula ya da üniversiteye geç geliyorlar. İlk ders boşa gitmiştir. Sonra birisi sandalyeye oturuyor. Sandalyenin üzerinde ne derse karşı bir dikkat ne de merak edip kavramak arzusu.
4- Uyku vaktinin dışında uyumak.
Geceyi uykusuz geçiren bir bakmışsınız ikindiden sonra uyumuş, halbuki selef zaruret olmadıkça ikindiden sonra uyumayı kerih (hoş görmemiş) görmüşlerdir. Ama ihtiyaca binaen bir şey olmaz.
Diğer taraftan bu uyku başağrısına sebep oluyor aynı şekilde günün canlı vaktini boşa harcamış oluyor.
5- Sünnet olan ibadetlere mani olabiliyor.
Bazı sünnet olan ibadetlere mani oluyor. Misal gecenin üçte birini teheccüdle ihya etmek. Peki geceyi uykusuz geçiren nasıl yapacak bunu? Sünnet olan oruç için sahura nasıl kalkacak? Şüphesiz bitkinlik ve çabalama onun uyanmasına engel olacaktır. Kalkamadığından da kendisi için çok hayır kaçırmış olacaktır.
6- Günün başında erken kalkmanın bereketini kaçırmak.

Geceyi uyumadan geçirenler sabah namazından sonra uyurlar. Nefislerini Peygamber (s.a.v.)'in *"ümmetim için sabah olan erken vakti bereketli kılındı."*[30] buyurarak övdüğü vakitten, mahrum ediyorlar. Allah'ı zikretmek için güneş doğana kadar mescitte oturamıyorlar. Faziletli ve bereketli vakit olan sabahleyin rızıklarını toplamak için çalışamıyorlar. Bu durum şu anda bizde genelleşmiş bir durumda. Hatta erken vakitte dükkanını açan bir tüccar görmek çok nadirdir.
Gece uyumamaktan kaynaklandığını bildiği zaman akıllı kişi ağırlık yapan zararlar bundan dolayı başına geliyor. Şüphesiz ki kendini düzeltmek için seri bir şekilde hareket edecek ve kaçırdığını tedarik etmiş olacak. Böylece tedavi yoluna ilk adımı atmış olacaktır.
Bunlar, problemin çözümünde ameli tarafa işaretlerdir. Tedaviye ulaşmak isteyene rehberlik edecektir.
1- Kendini erken uyumaya alıştırmak.
Kendini erken uyumaya alıştırmak için çabalamak. Gece uyumamak bir alışkanlıktır. Kişi nefsine karşı direnip kararlı ve samimiyetle ona galip gelir. Allah'ın izniyle böylece bir kaç günde erken uyuyanların izinde gitmiş olur.
2- Evlilik:
Bekarların çoğu hayatlarında belli bir düzen yoktur. Bilakis beraber sabahlıyorlar, birbirlerini bu hususta cesaretlendiriyorlar. Çünkü onlarda ne aile ne de çocuk mesuliyeti yoktur. Ama evli olan kişi boynunda aile ve çocuk sorumluluğu var. Korkmasınlar, endişelenmesinler diye onlara çabuk bir şekilde döner. Tecrübe eden bilir bunu.
3- Onu ilgilendiren her alanda mesuliyet hassasiyetinin artması.
Sırtında bir yük olduğunu ve onu yerine getirmesi gerektiğini hissediyor. Vaktini boşa harcama ve aşırılıkta bulunması mümkün değildir. Sorumluluk bilinci olmayan safsata işlerinde ve kıymetini tam takdir edemediği mevzularda vakit hazinesini dağıtmış olur.
4- Uyku ihtiyacını "kaylule" ile gidermesi (telafi etmesi).
Uyku ihtiyacını uyuk vakti olmayan vakitlerde uyuma yerine bu ihtiyacını "kaylule" uykusuyla telafi etmesi. Daha önce belirttiğimiz gibi ikindi namazından sonra ve yatsı namazından önce uyumak zararlıdır. *"Kaylule yapınız, muhakkak şeytan kaylule yapmaz."*[31] Hadis-i şerifiyle Peygamber (s.a.v.) ümmetine tavsiyede bulunmuştur.
İşte bunlar ameli bazı çözümlerdir seher problemi için. Dosdoğru yola hidayet eden Allah'tır.

ÖFKE

Soru: Bu şikayet: Bir şahıstandır, diyor ki: Ben çabuk etkileniyorum. Bir kışkırtma oldu mu, çok çabuk harekete geçer, kızarım bir şeyler kırarım, küfrederim, lanet ederim, talak (karıma sen boşsun derim) söylerim. Bu problem beni çok çıkmazlara sokuyor. İnsanların çoğu beni sevmiyor, eşim, çocuklarım, aziz dostlarım bile beni sevmiyor. Bu zararlı hastalıktan ve şeytani ateşten kurtulmak için ne yapmalıyım?
Cevap: Öfkelenmek şeytanın tahriklerinden bir tahriktir. Onun sebebiyle öyle kötülükler, musibetler meydana geliyor ki Allah'tan başkası bilmez. Bu yerilmiş ahlak hakkında İslam şeriatında çok geniş bir şekilde zikredilmiştir. Sonuçlarına dikkat etmek ve bu hastalıktan kurtulmak için sünnette ilaçlar varid olmuştur.
İşte bu ilaçlardan.
1. Şeytandan Allah'a sığınmak.
Süleyman b. Süred dedi ki: Peygamber (s.a.v.) ile birlikte oturuyorduk. İki adam görünüyordu; birinin yüzü kızarmıştı, boyun damarları kabarmıştı. Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki:
"Ben bir kelime biliyorum eğer (bu adam) onu söylese o hali (öfkesi) ondan gider. "Şeytandan Allah'a sığınırım dese içinde bulunduğu halden kurtulur."[32]
Peygamber (s.a.v.): *"Kişi öfkelendiğinde, 'Allah'a sığındım' dese, öfkesi durur."* buyurdular.[33]
2. Susmak.
Peygamber (s.a.v.): *"Biriniz öfkelendiğinde, sussun."*[34] buyurdular. Genellikle kızgınlık kendini kaybetmek ve şuurunu yitirmekten olur. Böylece küfür sözler ağzından çıkabilir, lanet ya da evi yıkan boşama kelimesi ya da küfür eder, söverek başkalarının düşmanlığını üzerine çekmeye sebep olan şeyler telaffuz eder. Bunların tümünü telafi etmek için temel çözüm susmaktan geçer.

---

30 Sahih el Cami (2841)

31 Sahih el-Cami (4431)

32 Buhari-Feth-ül Bari (6/337)

33 Sahih el-Cami es-Sağır (695)

34 Müsned İmam Ahmed (1/239) Sahih el-Cami (4027)

3. Sakin olmak (oturmak).
Peygamber (s.a.v.): *"Biriniz öfkelendiğinde ayakta ise otursun. Eğer öfkesi geçmediyse yere yatsın."* buyurdular. Ebu Zer (r.a.) bu hadisin ravisidir. Bu hususta bana bir kıssa anlattı. "Ebu Zer (r.a.) bir leğende suluyordu bir grup geldi. Dedi ki: Kim Ebu Zerri yakalayıp başından saç tellerini çekecek." Bir adam dedi ki ben yaparım. Adam gelip leğeni kırdı. Ebu Zer (r.a.) ayaktaydı sonra oturdu, daha sonra yere yattı. Ona denildi ki. Ey Ebu Zer niçin oturdun sonra yere yattın? Dedi ki: Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki ve hadis-i şerifi okudu. Diğer bir rivayette: "Ebu Zer (r.a.) bir leğende suluyordu, bir adam onu öfkelendirdi ve o da oturdu..."[35]
Bu nebevi yönlendirmenin faydalarından biri de öfkeli dikkatsiz hareketlerden menetmektir. Çünkü O (o esnada) dövebilir, eziyet edebilir, vs. Bu sebeple oturduğu vakit bu heyecan ve isyandan uzak olmuş olur. Yere yattığında ise eziyet veren fiillerden, tutarsız davranışlardan daha da uzaklaşmış olur. Allame: el-Hattabi- rahmetullah-i aleyh- Ebu Davud'un şerhinde diyor ki: "Ayakta olan hareket ve şiddete oturandan daha elverişlidir. Oturan ayakta olandan bu manada daha aşağıdır. Yatan ise bunları yapamaz zaten. Peygamber (s.a.v.)'in onu yatmak ve oturmakla emretmesi olabilir ki ayakta iken ondan bir şey sadır olmasın. Oturduktan sonra pişmanlığı daha yakındır. Allah daha iyi bilir."[36]
4. Peygamber (s.a.v.) Vasiyetini Korumak.
Peygamber (s.a.v.)'in nasihatını muhafaza etmek. Ebu Hureyre (r.a) Bir adam Peygamber (s.a.v.) dedi ki: "Bana nasihat et." Buyurdular (s.a.v.) *"kızma"*, bunu bir kaç defa tekrar ettiyse de dedi ki (s.a.v.): kızma."[37]
Diğer bir rivayette: "Bir adam dedi ki: Peygamber (s.a.v.) bunu söylediği zaman düşündüm ki; öfke şerrin tümünü kapsıyor."[38]
5. Öfkelenme! Sana Cennet var.
Allahû Teâlâ'nın öfke sebeplerinden korunan ve nefislerini zaptederek onu reddeden muttakiler (Allah'tan hakkıyla korkanlar) için hazırladığını düşünmek öfkenin ateşini söndürmede yardımcı en büyük etkendir. Buna varid olan, büyük ecir (sevap) Peygamber (s.a.v.): *"Kim öfkesine hakim olursa ki istese öfkesini devam ettirebilir. Allahû Teâlâ kıyamet gününde kalbini kendinden razı olmasıyla doldurur."*[39] Diğer büyük ecir ise Peygamber (s.a.v.)'ın şu hadisinde: *"Öfkesinin gereğini yerine getirebilecek güçte olduğu halde öfkesini tutan kimseyi, Allahû Teâlâ, kıyamet günü, mahlukatın başları üsten davet eder: Tâ ki (onlardan önce) dilediği huriyi kendine seçsin."* diğer bir nushada *"tâ ki hurilerden istediği kadar seçsin."*[40]
6. Nefsine hakim olan için önce geçen özellikler ve yüce dereceler vardır.
Peygamber (s.a.v.) buyurdular ki: *"Kuvvetli kimse (güreşte rakibini yenen) pehlivan değildir. Hakiki kuvvetli, öfkelendiği zaman nefsini yenen kimsedir."*[41] Nefsin her etkilenmesinde öfkesi şiddetlendikçe, öfkesine hakim olan en yüksek rutbeye (dereceye) yükselir. Peygamber (s.a.v.) buyurdular ki: *"Tümüyle pehlivan olan o kimsedir ki; öfkelenir, öfkesi şiddetlenir, yüzü kızarır, tüyleri diken diken olduğu halde öfkesini yenendir."*[42]
Peygamber (s.a.v.) sahabenin önünde meydana gelen bir olayı, bu meseleyi daha iyi açıklamak için fırsat bilerek Enes (r.a.) rivayet edilen hadiste: "Güreşen bir topluluğun yanından geçti. Buyurdular ki:
"Bu nedir?" Dediler ki:
"Filan Pehlivandır, kimse bırakmadı geriye, onun karşısına çıkacak yoktur. Buyurdular ki:
"Kim ondan daha kuvvetlidir size bildireyim mi? Bir adam var kendisine bir adam zulüm ediyor, öfkesine hakim oluyor böylece ona galip geliyor, şeytanına da, ve arkadaşının şeytanına da galip geliyor."[43]
7. Peygamber (s.a.v.)'in Gösterdiği Yolda Teselli Bulmak.
Peygamber (s.a.v.) gösterdiği yol onun ahlakının alametidir. O, bizim örnek ve modelimizdir. Bu birçok hadis-i şerifte apaçık ortadadır. Bu hadislerin en barizi: Enes (r.a.)'tan: Dedi ki: Peygamber (s.a.v.) ile

---

35 FeydulKadir el-Menavî (1/408)

36 Ebu Davud Mealim es-Sünen (5/141)

37 Buhari-feth-ül Bari (10/465)

38 Mьsned İmamAhmed (5/373)

39 Tabarani (12/453) Sahih'ul Cami (176)

40 Ebu Davud (4777)

41 Müsned İmam Ahmed 2/236. Muttefakûn aleytir aynı zamanda.

42 Müsned İmam Ahmed 5/367

43 Bezzaz, İbn-i Hacer İsnad Hasendir (Feth 10/519) dedi.

beraber yürüyordum. Üzerinde kaba dikişli Necran cübbesi vardı. Bir arabi ona ulaştı ve şiddetli bir şekilde cübbesini çekti. Peygamber (s.a.v.)'in omuzunun üst kısmına baktım cübbenin dikişlerinin izi görünüyordu. Sonra dedi ki:
"Ey Muhammed: Benim için Allah'ın senin yanındaki maldan bana verilmesi için talimat ver." Peygamber (s.a.v.) ona döndü ve güldü. Sonra ona mal verimesi için emretti."[44] Peygamber (s.a.v.)'e uymanın ve onda teselli bulmanın bir yolu da, Allah'ın haramları çiğnendiği vakit, Allah için kızmak. Bu övülmüş bir kızmadır. Peygamber (s.a.v.) kendisine namazda uzun sureler okuyup milleti namazdan nefret ettiren imam haber verildiğinde çok kızdı. Aynı şekilde Hz. Aişe (r.a.) evinde canlı fotoğrafları bulunan bir örtü görünce kızdı. Hırsızlık yapan "Mahzumiye" hakkında Usame (r.a.) aracılık yapmak istemesine ve bunun için Peygamber (s.a.v.) ile konuşmak istediğinde; Peygamber (s.a.v.) Allah'ın koyduğu hadlerde (cezalarda) mı şefaatçi oluyorsun? Kerih (hoş olmayan) şeyler hakkında soru sorulduğunda kızardı. Kızması her zaman Allah içindi.
8. Öfkeyi bastırmak Allah'tan gerçek manada korkan kulların alametlerinden olduğunun bilinmesi.
Bunlar Allahû Teâlâ'nın ve kendi kitabında övdüğü kullardır. Peygamber (s.a.v.)'inde methu sena ettiği kişilerdir. Onlara genişliği gök ve yeryüzünü kaplayan cennetler hazırlanmıştır. Onların sıfatlarından: *"O takva sahipleri ki, bollukta da, darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah ta bu güzel davranışta bulunanları sever."* (Ali İmran, 3/134)
İşte bunlar Allahın, güzel ahlaklarından ve güzel sıfatlarından ve fiillerinden bahsettiği kişilerdir. Onlara ulaşmak için can atılan kişilerdi. Yine onların ahlakından: *"Kızdıkları zaman da kusurları bağışlarlar."* (Şura, 42/37)
9. Hatırlatıldığı an Hatırlamak
Öfkelenmek insanoğlunun tabiatında vardır. İnsanlar bu meselede farklılık arz edebilirler. Belki öfkelenmemek insana çok zor gelebilir. Fakat sıddıklar öfkelendiklerinde, onlara Allah hatırlatıldığında Allah'ın hududu yanında dururlar. İşte misal: İbni Abbas (r.a.) anlatıyor: Bir adam Emirû'l-mü'mininin yanına girmek için izin istedi. Ancak yanına girince: Yeter artık! Ya İbnû'l-Hattab sen bize bol vermediğin gibi aramızda adaletle de hükmetmiyorsun!" dedi. Hz.Ömer (r.a.) pek öfkelendi. Neredeyse dövmek için üzerine yürüyecektiler, Hûrr (r.a.) atılıp: Ey Emire'l-Mü'minin! Allahû Teâlâ, Resûlüne: *"Affı esas tut, ma'rufu emret ve cahillerden de yüz çevir"* emretmiştir. Bu adam cahillerden biridir." dedi. Vallahi, Hûrr (r.a.) ayeti okuyunca Hz.Ömer (r.a.) olduğu yerde kalıp hiçbir şey yapmadı. Hz. Ömer (r.a.) Allah'ın kitabı yanında hemen durur, onu bırakıp gitmezdi."[45] Mü'min böyle olur, öfkelendiği zaman kendisine hadis bildirildiğinde tavır koyan pis münafık gibi değildir. Ona bir sahabi dedi ki: *"Şeytandan Allah'a sığın."* Ona hatırlatan sahabeye[46] dedi ki "bende, anormal, bir şey mi görüyorsun, ben deli miyim?" Gitaşırı gitmekten Allah'a sığınırız dedi o münafık.
10. Ökelenmenin Dezavantajlarını Bilmek.
Öfkelenmenin dezavantajları (kötülükleri) çoktur. Genel olarak kendine ve başkalarına zarar vermek. Dil, küfrediyor, sövüyor, iğrenç şeylere yöneliyor. El, hesabı belli olmayan bir şiddete gediyor öyleki iş katle (öldürmeye) kadar varabiliyor. Anlatacağımız bu kıssada ibret vardır.
Alkama b. Vail'den babası (r.a.) ona konuştu dedi ki: "Peygamber (s.a.v.) ile oturuyorduk. Bir adam, birini sicim ipiyle sürüp çıkageldi. Dedi ki:
"Ey Allah'ın Resûlü, bu kardeşimi öldürdü." Peygamber (s.a.v.)'de Ona:
"Onu öldürdün mü?" Diye sordu. Evet, öldürdüm, dedi. Peygamber (s.a.v.)
"Onu nasıl öldürdün?" diye sordu. Dedi ki:
"Ben ve o ağacı dövüyorduk (yem için ağaca vuruyorduk yaprakları düşsün diye.) Bana küfretti ve beni kızdırdı. Ben de başının yan tarafına balta ile vurdum ve öldürdüm..."[47] Bundan daha hafif olanlar olabilir. Yaralamak, kırmak gibi. Kendisine öfkelenen kaçtığı vakit, öfkelenen kendine döner, elbiselerini parçalayabilir, yanaklarına vurabilir, ya da hızla yere yığılır, bayılır kısaca kap kırılıp mal heder olabilir.
Öfkelenmekten sadır olan en kötü iş toplumsal hayıflanmalara, ailenin parçalanmasına, varlığın özü olan ailenin boşanmasıyla dağılmasına, hanımlarını boşayanların çoğuna sorduğumda ne zaman, nasıl boşadın hanımını? Öfke anında diye cevap veriyorlar. Bu durumlar özellikle çocukları etkiliyor, serseri olmalarını doğuruyor, pişmanlık, başarısızlık ve acı yaşam hep bu öfkelenmekten kaynaklanıyor. Eğer onlar Allah'ı zikredip kendilerine gelselerdi, öfkelerine hakim olup şeytandan Allah'a sığınsalardı bu olanlar olmazdı fakat İslam şeriatine muhalefet etmeden zarardan başka birşey doğurmaz.

---

44 Muttefakûn Aleyh Fethûl Bari (10/375)

45 Buhari Feth-ul Bari (8/304)

46 Buhari Feth-ul Bari (1/465)

47 Muslim (1307)

Öfke sebebiyle bedende meydana gelen zararlar önemli bir meseledir. Doktorların belirttiğine göre, kan pıhtılaşması, tansiyon yükselmesi, kalp atışlarının hızlanması, nefes alış verişlerin normali sollaması kalp krizine, şeker hastalığına vb. gibi hastalıklara sebep olabiliyorlar. Allah'tan sağlık dileriz.

11. Öfkelenenin, öfke anında kendini düşünmesi.

Öfkelenen, o esnada aynaya baksa yüzünü ne kadar sevimsiz (kerih) bulur.Renginin değiştiğini, gürültüsünün şiddetini etrafının titremesini, fıtratının değiştiğini, çehresinin farklılaştığını yüzünün kızardığını, lokma gözlülüğünü, hareketlerinin kontrolden çıktığını, o deliler gibi davrandığını, nefsine tenezzül etmediğini, duruşundan tiksindiğini, bilinir ki, için çirkinliği dıştan daha büyüktür.Hal ve durumu bu olan adama şeytan ne sevinir.Şeytan ve aşırı gidenlerden Allahû Teâlâ'ya sığınırız.

12. Dua

Dua her zaman mü'minin silahıdır. Onunla, Rabbinden kötü ahlaktan, afetlerden, bütün kötülüklerden korumasını isteriz.

Öfke sebebiyle zulümden, küfrün cehennemine düşmekten Allahû Teâlâ'ya sığınırız. Razı olma ve öfkelenmede adil olma.[48]

Peygamber (s.a.v.) duasında: "Allah'ım gayb ilmin ve mahlukuna yeten gücün (kudretin'le benim için hayatta olmak hayırlı oldukça beni hayatta kıl, ölüm benim için aleniyette senden korkmayı diliyorum. Öfke ve razı olmada ihlas diliyorum. Fakirlik ve zenginlikte tasarruf diliyorum. Kazana razı olmayı diliyorum. Ölümden sonra rahat bir hayat, yüzüne bakmanın lezzetini istiyorum ve sana kavuşmak için iştiyak vermeni diliyorum. Zarar veren bir zarar, delalete götüren fitne değil. Allah'ım bizi iman süsüyle süsle ve bizi hidayete ermiş, yol göstericilerden kıl."[49]

Hamd Alemlerin Rabbi Allah'adır.

48 Sahih el-Cami (3039)

49 Nesai (3/55)